

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8MCdo/2/2015
Identifikačné číslo spisu: 1211204126
Dátum vydania rozhodnutia: 22.06.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Oľga Trnková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1211204126.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. P. U., s miestom podnikania v M., IČO XX XXX XXX, zastúpeného JUDr. Mariánom Prievozníkom, PhD., advokátom so sídlom v Košiciach, Krmanova č. 1, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Mierová č. 19, IČO: 00 686 832, o zaplatenie 588 683 €, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 19 C/21/2011, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 13. februára 2014 č.k. 19 C/21/2011-338 a rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. mája 2014 sp.zn. 6 Co/223/2014, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady ušlého zisku za obdobie od 12. mája 2008 do 1.apríla 2025 spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu štátu vo výške 588 683 €.

Okresný súd Bratislava II medzitýmnym rozsudkom z 13. februára 2014 č.k. 19C 21/2011-338 určil, že postupom Obvodného banského úradu V., ktorý vydal list z 3. novembra 2008 č. XXXX/XXXX/2008, označený ako „Oznámenie“, ktorým žalobcovi oznámil zánik oprávnenia na dobývanie výhradného ložiska v dobývacom priestore F. a v ktorom oznámení žalobcu informoval o tom, že mu oprávnenie na dobývanie výhradného ložiska bentonitu v dobývacom priestore F. zaniklo, a že obvodný bankský úrad začne výberové konanie o prevod dobývacieho priestoru F. na inú organizáciu, došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že list z 3. novembra 2008 č. XXXX/XXXX/2008 označený ako „Oznámenie“, bol nesprávnym úradným postupom, keďže ho nie je možné považovať za rozhodnutie správneho orgánu, ktorého zrušenie by bolo možné dosiahnuť v rámci správneho súdnictva. Postupom obvodného banského úradu bol vykonaný nezákonný zásah do práv, resp. právom chránených záujmov žalobcu, keď obvodný bankský úrad nezačal za účinnosti starého zákona správne konanie voči žalobcovi za to, že tento nezačal dobývať výhradné ložisko v lehote od 7. januára 2003 do 7. januára 2006 s tým, že po 1. júni 2007, keď nadobudla účinnosť novela banského zákona, už takéto správne konanie začať nemohol. V tejto súvislosti súd prvého stupňa poukázal na to,

že po účinnosti novely žalobca začal ložisko dobývať 9. mája 2007, čo znamená, že mu v roku 2008 nezaniklo právo zo zákona dobývať ložisko. Nezákonnosť postupu obvodného banského úradu súd vzhliadol v tom, že po tom, ako bolo žalobcovi oznámené, že právo dobývania mu zaniklo zo zákona, bola vykonaná zmena v evidencii dobývacích priestorov s uvedením iného subjektu, pričom na takýto postup neboli splnené zákonné podmienky. Išlo o administratívny úkon (oznámenie), že nastala určitá právna skutočnosť, ktorá zákonne nenastala, išlo len o administratívnu zmenu v evidencii vedenej správnym orgánom, ktorá nemala náležitosti správneho rozhodnutia.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 12. mája 2014 sp.zn. 6 Co/223/2014 medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.). V odôvodnení poukázal na rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. októbra 2009 č.k. IS 117/2008-58, podľa ktorého uplynutie 3-ročnej lehoty uvedenej v § 27 ods. 12 druhá veta banského zákona v znení platnom do 31. mája 2007, nemalo za následok zánik práva žalobcu vykonávať banskú činnosť. Dospel k záveru, že: a/ obvodný banský úrad mohol v období od 7. januára 2006 do 31. mája 2007 rozhodnutím vydaným v správnom konaní zrušiť dobývací priestor, resp. určiť ho inej organizácii podľa § 27 ods. 12 druhá veta zák. č. 44/1988 Zb. v znení platnom do 31. mája 2007, ale neurobil tak, b/ žalobca začal ložisko dobývať dňa 9. mája 2007, a preto mu oprávnenie na dobývanie nemohlo po 1. júni 2007 zaniknúť zo zákona v zmysle § 27 ods. 13 písm. b/ zák. č. 44/1988 Zb. v znení zák.č. 219/2007 Z.z., c/ obvodný banský úrad v liste (oznámení) z 3. novembra 2008 č. XXXX-XXXX/2008 vychádzal z toho, že oprávnenie na dobývanie žalobcovi zaniklo zo zákona v zmysle § 27 ods. 13 písm. b/ zák.č. 44/1988 Zb. v znení zák.č. 219/2007 Z.z. z dôvodu, že žalobca ložisko nedobýval v čase od 7. januára 2003 do 8. mája 2007, teda v období, keď žalobcovi mohol byť odňatý dobývací priestor iba na základe správneho rozhodnutia v zmysle § 27 ods. 12 druhá veta zák.č. 44/1988 Zb. v znení platnom do 31. mája 2007 a tým obvodný banský úrad na skutkový stav, ktorý tu bol do 31. mája 2007, použil právny predpis účinný od 1. júna 2007. Konštatoval, že oznámenie obvodného banského úradu nie je rozhodnutím vydaným v správnom konaní, nakoľko neobsahuje žiadnu z náležitostí správneho rozhodnutia podľa § 47 ods. 1 až 4 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Obvodný banský úrad jednoducho vychádzal z toho, že žalobcovi zaniklo oprávnenie na dobývanie priamo zo zákona v zmysle § 27 ods. 13 písm. b/ zák.č. 44/1988 Zb., takže o tom nemusí vydať žiadne rozhodnutie. Uviedol, že obvodný banský úrad nerozhodol o zániku oprávnenia žalobcu na dobývanie, ale mu tento zánik iba oznámil a išlo iba o úkon správneho orgánu, pri ktorom správny orgán nevystupuje v úlohe vykonávateľa štátnej moci, ale len v pozícii oznamovateľa, inštruktora alebo orgánu zodpovedného za agendu sťažností, potvrdení, overení a pod. Poukázal na to, že k zániku oprávnenia na dobývanie nemôže dôjsť súčasne zo zákona a aj na základe rozhodnutia správneho orgánu.

Na podnet žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti obom rozsudkom súdov nižších stupňov. Uviedol, že týmito rozsudkami bol porušený zákon. Namietal, že rozsudky súdov nižších stupňov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. Poukázal na ustálenú judikatúru - nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. sp.zn. I.ÚS 3795, II.ÚS 50/01, I.ÚS 52/02, III.ÚS 183/2003, PL.ÚS 21/08, I.ÚS 354/08) a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. uznesenie sp.zn. 8Sžf 29/2010, sp.zn. 5Sžp 5/2011), podľa ktorých môžu byť predmetom preskúmania súdom aj rozhodnutia orgánov verejnej správy, ktoré nemajú formálne náležitosti rozhodnutí, ak sa dotýkajú alebo sa môžu dotknúť práv a právom chránených záujmov fyzických alebo právnických osôb. Súdna prax ustálila, že rozhodnutím správneho orgánu je každé rozhodnutie, ktorým sa zakladajú, menia, rušia alebo ktorým môžu byť priamo dotknuté práva a povinnosti právnických a fyzických osôb. Za spôsobilý predmet súdneho preskúmania sa považujú aj listy s charakterom rozhodnutia vydané príslušným orgánom verejnej správy. Preskúmaniu rozhodnutia tak nebráni, ak správny orgán použije formu, ktorá neobsahuje všetky inak predpísané náležitosti správneho rozhodnutia podľa všeobecných alebo osobitných procesných predpisov upravujúcich administratívny proces, prípadne použije formu obyčajného listu, príspevu alebo obdobného spôsobu informovania o právach alebo povinnostiach právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Súčasťou súdneho preskúmania rozhodnutia podľa druhej hlavy piatej časti O.s.p. je aj preskúmanie postupu, ktorý predchádzal rozhodnutiu (§ 244 ods. 1, 2 O.s.p.). Za postup správneho orgánu preskúmateľný v správnom súdnictve sa predovšetkým považuje jeho činnosť, ktorou správny orgán realizuje svoju

právomoc vymedzenú osobitnými zákonmi. Postup správneho orgánu je zákonný vtedy, ak nevybočuje z medzí týchto noriem, najmä hypotéz a dispozícií. Za nesprávny úradný postup možno považovať porušenie právnou normou ustanoveného predpísaného postupu štátneho orgánu, resp. porušenie účelu postupu štátneho orgánu, ktorý či už súvisí s rozhodovacou činnosťou štátneho orgánu, alebo s ňou nesúvisí, nenašiel svoj bezprostredný výraz vo vydanom rozhodnutí (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4 Cdo 24/2004). Postup je potrebné vykladať aj ako opatrenie, ktoré zakladá práva alebo povinnosti, resp. sa dotýka individuálne určených adresátov (fyzických alebo právnických osôb), t.j. ako opatrenie s tzv. individuálnymi účinkami (napr. nález Ústavný súd Slovenskej republiky z 23. septembra 2009 sp.zn. PI. ÚS 21/08). Opatrenie všeobecnej povahy, t.j. nie s individuálne určeným adresátom, nie je možné podradiť pod právne akty, ktoré má na mysli znenie § 244 ods. 3 O.s.p. Ak ide o úkon správneho orgánu, ktorého obsah nemá autoritatívny vzťah k žiadnej osobe, taký úkon súdnemu prieskumu nepodlieha. Základným rozlišovacím znakom takeého úkonu je to, že správny orgán nevystupuje v úlohe vykonávateľa štátnej moci, ale len v pozícii oznamovateľa, inštruktora alebo orgánu zodpovedného za agendu sťažností, potvrdení, overení a pod. (tak ako správne uviedol krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia). V danom prípade však oznámenie obvodného banského úradu vyvolalo konkrétne právne následky, keďže sa ním deklaroval určitý stav, ktorý bol následkom právnych skutočností vyplývajúcich z ustanovenia § 27 ods. 13 banského zákona v znení platnom od 1. júna 2007. Aj s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti nie je možné sa stotožniť s názorom, že by predmetné oznámenie, či rozhodnutie nepodliehalo súdnemu prieskumu podľa piatej časti O.s.p. Aj keď oznámenie obvodného banského úradu nespĺňalo formálne náležitosti rozhodnutia, došlo k vydaniu opatrenia, ktoré bolo spôsobilým predmetom súdneho prieskumu, v ktorom by v prípade podania žaloby žalobcom bolo ustálené, či obvodný bankský úrad vydaním oznámenia o zániku oprávnenia porušil bankský zákon. Za neexistencie tohto rozhodnutia sú závery konajúcich súdov čisto hypotetické a bez právnej relevancie na účely zákona č. 514/2003 Z.z. Je potrebné mať na zreteli, že konanie podľa druhej hlavy piatej časti O.s.p. spočíva na dispozičnej zásade, kedy v prípade, že fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa cíti byť dotknutá na svojich právach a právom chránených záujmoch, nevyužije prostriedok na ochranu svojich práv podaním správnej žaloby, rozhodnutie resp. opatrenie nadobudne účinky bez toho, aby jeho zákonnosť bola preskúmaná súdom v rámci správneho súdnictva. Ak žalobca toto oprávnenie nevyužil, nápravu nie je možné dosiahnuť v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Posúdeniu postupu podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. podlieha výlučne postup, ktorý nie je možné preskúmať v správnom súdnictve. Z uvedených dôvodov mal za to, že namietané rozhodnutia spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p., preto napadnuté rozsudky navrhol rušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

Navrhovateľ vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že argumentácia v mimoriadnom dovolaní „ani v náznaku netvrdí, že postup Obvodného banského úradu voči žalobcovi bol zákonný.“ Nezákonosť postupu obvodného banského úradu, ktorým žalobcu dobývacieho priestoru bola v tomto konaní definitívne vyriešená a konštatovaná rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 22. októbra 2009 sp.zn. 1 S 117/2008. Postup Obvodného banského úradu V. zjavne nenaplnia kritériá ani jednej z výnimiek, na ktorú dopadá § 9 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z.z., a preto za pomoci výkladového pravidla argumentum a contrario je potrebné dospieť k záveru, že pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu v tomto prípade nie je potrebné vychádzať zo záverov akéhokoľvek predchádzajúceho konania a konajúci súd si môže o tejto otázke vytvoriť právny záver sám. Do kategórie nesprávneho úradného postupu možno ďalej zaradiť neuplatnenie alebo nesprávne uplatnenie postupu ustanoveného zákonom. Ak oprávnená osoba v súlade so zákonom uplatní svoje právo, ...orgán verejnej moci má o ňom rozhodnúť v súlade so zákonom. Uplatnenie iného postupu, napríklad vybavenie listom, predstavuje nesprávny úradný postup. (JUDr. Ján Drgonec, DrSc: Ústava Slovenskej republiky - Komentár, Heuréka 2004, str. 335). Uplynutím trojročnej lehoty organizácii právo na dobývanie výhradného ložiska automaticky zo zákona nezaniká (viď Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok z 18. mája 2011 sp.zn. 2 Sžo 132/2010). Upozornil na nezrovnalosť, ktorá vzniká vstupom Generálneho prokurátora Slovenskej republiky do súdneho konania o náhradu škody spôsobenej nezákonným postupom orgánu verejnej správy, keď podľa § 20 a nasl. zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre vykonáva prokurátor dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy. Medzi tieto orgány nepochybne patrí aj Obvodný bankský úrad V. Pri výkone dozoru

nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy prokurátor dbá na to, aby svoje zákonné povinnosti plnili predovšetkým kontrolné orgány. V rámci tejto právomoci má prokurátor celú škálu rôznych právnych prostriedkov ako je protest prokurátora, upozornenie prokurátora, previerky zachovávanía zákonnosti, atď., ktoré môže a má využiť aj z vlastnej iniciatívy. V mimoriadnom dovolaní sa neuvádza žiadna obhajoba zákonnosti tohto postupu, žalobcovi nie je známa činnosť zo strany prokuratúry, ktorá by smerovala k odstráneniu tohto nezákonného stavu, ktorý tu bol spôsobený.

Žalovaná sa v celom rozsahu stotožnila s obsahom mimoriadneho dovolania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodené rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon § 243 f/, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.).

Citované ustanovenie vymedzuje štyri podmienky konania, ktorých splnenie zákon vyžaduje práve v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Prvou je podnet legitimovaného subjektu, ak sa vyžaduje, druhou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súdu, treťou je požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a štvrtou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne, nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednaniu mimoriadneho dovolania.

Podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, napriek ich uplatneniu nebol úspešný.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z uznesenia sp.zn. III. ÚS 331/06 z 19. októbra 2006 vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v

rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [vid' napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [vid' *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Vo vzťahu k Slovenskej republike porovnaj judikatúru ESĽP vo veciach *COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 25132/13, body 68,69, 74 a 78 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; *DRAFT - OVA a.s. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 72493/10, body 76 až 79, 84 a 86 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; *PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 42533/11, body 68 až 71, 78 a 79 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015.

Uvedené závery ESĽP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, keď pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015-22 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“ Ústavný súd v tomto stanovisku uviedol, že uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O.s.p., v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, (...). V prípade existencie niektorého z už uvedených dovolacích dôvodov má samotný účastník konania k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (*Van Oosterwijck proti Belgicku*, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten-ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je súd povinný prihliadať ex lege (vid' § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že každé dovolanie podané v občianskom

súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - vid' § 237 ods. 2 O.s.p.) dáva vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je spôsobilé podstatne ovplyvniť dotknuté rozhodnutie.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (vid' PL. ÚS 57/99).

Z týchto názorov vychádza aj Stanovisko prijaté na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015 pod Cpj 41/2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktorého práva vete znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015).

Stanovisko sa opiera o názory, ktoré vyjadrili senáty občianskoprávneho, ako aj obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu v rozhodnutiach, ktoré vychádzalizo subsidiárnej povahy mimoriadneho dovolania a reflektovali závery vyjadrené v aktuálnych rozhodnutiach ESEP a Ústavného súdu Slovenskej republiky (rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. septembra 2014 sp.zn. 2 MOber 1/2013, zo 16. júna 2015 sp.zn. 1MOBdo 2/2014, z 25. júna 2015 sp.zn. 3 MCdo 18/2014 a 3 MCdo 19/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3MCdo 10/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3 MCdo 4/2015, z 18. septembra 2015 sp.zn. 5 MCdo 14 /2014).

Stanovisko je, okrem iného, odôvodnené tým, že z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejماً zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, požaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo aj len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť v jeho prospech rozhodnutie, s ktorým nesúhlasí. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1 a 2 O.s.p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii. V prípade, že účastník občianskeho súdneho konania nevyužil sám možnosť napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa riadnym opravným prostriedkom (odvolaním alebo odporom), je mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora smerujúce proti tomuto rozhodnutiu procesne neprípustné. Obdobne je procesne neprípustné mimoriadne dovolanie, pokiaľ je ním napadnuté

rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému predtým (neúspešne) nepodal dovolanie ten účastník konania, na podnet ktorého generálny prokurátor podal neskôr mimoriadne dovolanie.

V stanovisku je tiež poukázané na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)]. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (viď *Ryabikh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009) alebo iného právneho názoru. ESLP tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil v rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach *DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike, PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike*. Poukázal v nich na svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa porušenia princípu právnej istoty v dôsledku zrušenia právoplatných súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch na základe mimoriadnych opravných prostriedkov a pripomenul, že takýto postup je prípustný len za účelom napravenia podstatných väd konania alebo omylov vo výkone spravodlivosti, ktoré majú zásadný vplyv na právny systém a nie za účelom zabezpečenia právnej čistoty. ESLP zastáva názor, že ak súd nezistí žiadne „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch, nemožno takýto mimoriadny opravný prostriedok použiť. V označených veciach došlo podľa ESLP v dôsledku využitia inštitútu mimoriadneho dovolania k porušeniu práva účastníkov na spravodlivé súdne konanie, ktoré je zaručené čl. 6 Dohovoru.

V danom prípade mimoriadne dovolanie smeruje voči rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno napadnúť dovolaním v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. pre tzv. vady zmätočnosti, predovšetkým spájané s nesprávnym procesným postupom súdu v tom zmysle, že pri ňom nebola zachovaná právnym poriadkom stanovená procedúra prejednávania veci zavŕšená súdnym rozhodnutím, a to i s ohľadom na ústavné garancie o zachovaní práv na súdnu ochranu, ako aj Dohovorom zaručeného práva na spravodlivý súdny proces. Účastník konania - v rámci takto nastavených limitov daných právnym poriadkom - má možnosť brániť sa tomu, čo v konaní i rozhodnutí súdu považuje za zmätočné (arbitrárne), nespravodlivé, nezodpovedajúce zákonu.

Mimoriadne dovolanie neuvádza žiadne výnimočné okolnosti, ktoré by žalovanej znemožnili podať dovolanie (§ 236 až §243d O.s.p.). Z obsahu mimoriadneho dovolania nevyplýva, aby išlo o taký prípad, kde potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESLP, skúmal na podklade spisu, či žalovaná napadla rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodala, že tu nevyplynuli žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto veci znemožňovali a nezistil také „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet

na mimoriadne dovolanie žalovaná. Úspešnému žalobcovi dovolací súd nepriznal náhradu trov tohto konania, lebo mimoriadne dovolanie nebolo procesné prípustné, za tohto stavu trovy vynaložené na obranu sú neúčelné, ak obrana smerovala k vecnej stránke sporu (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.